

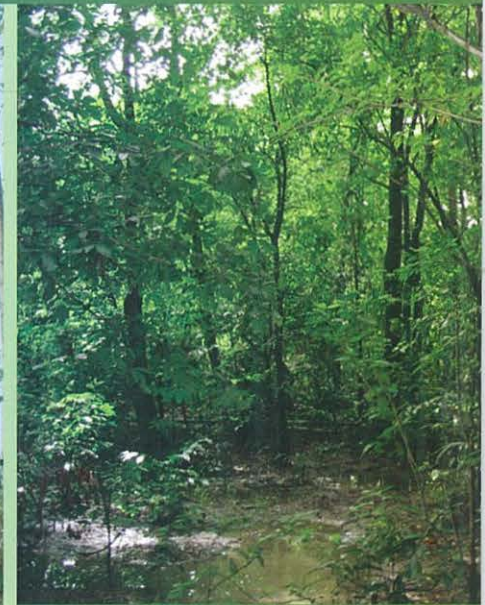

ฉบับปรับปรุงเนื้อหาใหม่

ไม้เศรษฐกิจ

คู่มือการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

พิมพ์ครั้งที่ 5

- ลัก
- ประดู่
- สะเดา
- กระถินเทพา
- ยมหอม
- ตะเคียน
- กฤษณา
- ยูคาลิปตัส
- ดินเบ็ด
- กระถินณรงค์
- ตะกู
- ยางนา
- ยางบก

150.-

ISBN 974-90487-6-8

9 789749 048764

ต้นสะเดา

ประดู่อังสนา
Pterocarpus indicus Willd.

(ບບ) ຕົ້ນຕະກູ
(ລ່າງ) ຕົ້ນກຸຍຸນລາ

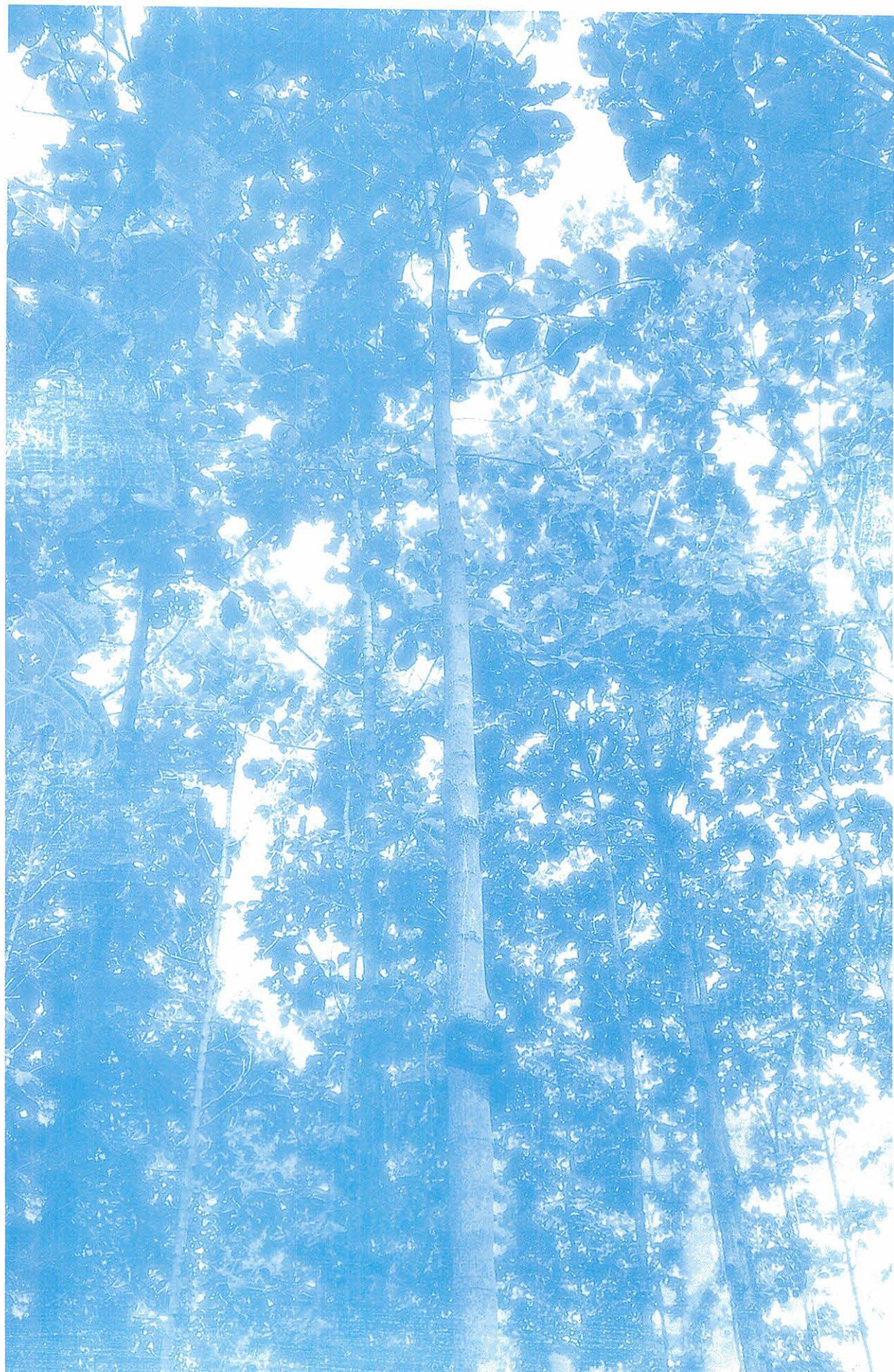
(บนซ้าย) ต้นเปิดน้ำ

(บนขวา) ต้นเปิด หรือ พญาสัตตบรรณ

(ล่าง) ต้นยางนา

(บนซ้าย) ต้นยูคาลิปตัส (บนขวา) ต้นกระถินณรงค์
(ล่าง) ต้นกระถินเทพา

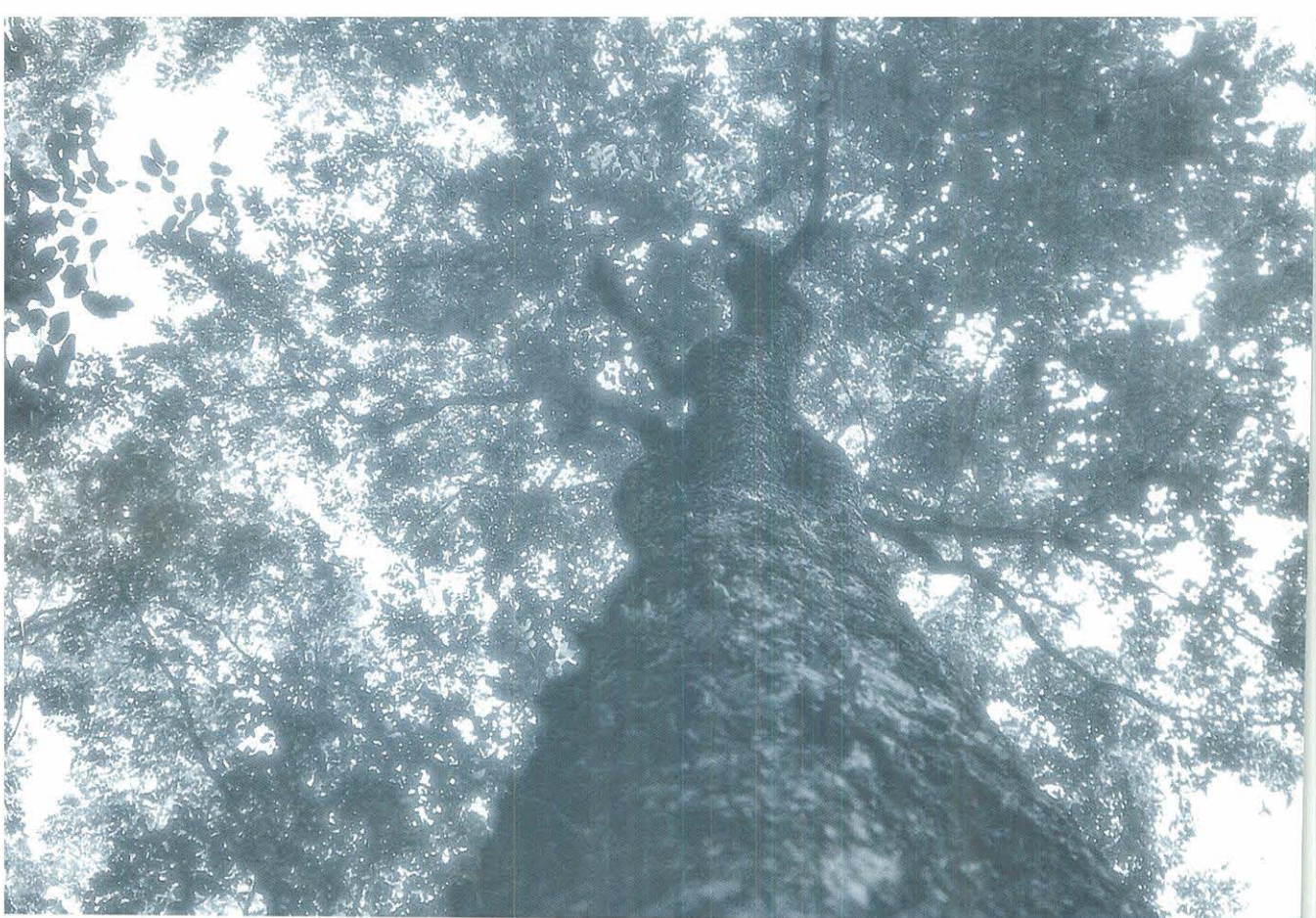
ต้นกระสมเทพา

ว่าน สิวหลวง
(กระบี่) บำรุงสุขภาพ

สมุนไพรที่รับประทานได้

คู่มือการปลูก

ไม้ป่าเศรษฐกิจ

โดย :

กองบรรณาธิการ สิงหาคม 2551

เลขมาตรฐานสากล

ประจำหนังสือ

ISBN : 974-90487-6-8

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

กองบรรณาธิการ

ไม้ป่าเศรษฐกิจ

132 หน้า : ภาพประกอบ

ISBN :

974-90487-6-8

รวบรวมและเรียบเรียงโดย กองบรรณาธิการ บรรณาธิการเล่ม กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ :

อ.เพ็ญใจ บุญทรัพย์, สีวาพร จันทุมมี, เฉลิมพงษ์ กวินรจิตมงคล,
อดิสร ลินทอง, อัมพา คำวงษา, รสริน เกลี้ยงเกล้า

ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย :

สมนึก พุ่มไฉยา

ที่ปรึกษา :

สุราษฎร์ ทองมาก, ทิพย์ภววัลย์ เอี่ยมบรรณพงศ์

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ :

บริษัท กราฟฟิค ปรีนติ้ง พรีเมลส์ ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย) จำกัด
โทร. 0-2886-8899-903

พิมพ์ที่ :

บริษัท ก.พล (1996) จำกัด โทร. 0-2917-7351-3

สำนักพิมพ์ :

บริษัท นาคา อินเตอร์มีเดีย จำกัด โทร. 0-2809-4211-3

จากใจผู้เรียบเรียง

เมื่อครั้งอดีตกาลที่ผ่านมาประเทศไทยของเรามีพื้นที่ป่าไม้จำนวนมาก จนสามารถส่งออกทรัพยากรป่าไม้เป็นสินค้าสำคัญ แต่เนื่องจากในอดีตนั้นระยะการวางแผนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ยังขาดผู้รู้ และผู้มีประสบการณ์จึงทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งจำนวนประชากรก็เพิ่มขึ้น ความต้องการพื้นที่ในการทำกินก็เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดการถางป่าโดยไม่มีการปลูกขึ้นมาทดแทน ปัจจุบันรัฐบาลมีแนวทางที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว

โดยมีนโยบายเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งการดำเนินการของภาครัฐเพียงอย่างเดียวคงไม่สัมฤทธิ์ผล แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้กำหนดแนวทางและกลยุทธ์สวนป่าไม้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชนเพื่อให้เกิดการปลูกป่าเศรษฐกิจ อันได้แก่ การส่งเสริมการปลูกไม้ป่าเศรษฐกิจ

ผลิตผลและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้สร้างรายได้แก่เกษตรกรผู้ปลูก และก่อให้เกิดอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับป่าไม้อีกมากมาย เช่น อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์เพื่อส่งออกหรืออุตสาหกรรมไม้แปรรูปเฟอร์นิเจอร์ และผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ใช้ในครัวเรือน สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นอย่างดี อุตสาหกรรมป่าไม้จำเป็นต้องพึ่งพาวัตถุดิบไม่ว่าจะเป็น กระดาษ เยื่อกระดาษ เฟอร์นิเจอร์ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน ซึ่งเป็นสินค้าที่สามารถส่งออกทำรายได้เข้าประเทศปีละมากกว่า 50,000 ล้านบาท

การปลูกสวนป่าและการบำรุงรักษา จะมีกิจกรรมขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติมากมาย ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำการปลูกและบำรุงรักษาสวนป่า ควรจะต้องจัดทำเป็นโครงการและแผนการดำเนินงานที่แน่นอน ตัวอย่างเช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดพื้นที่ที่จะสร้างสวนป่า การเลือกชนิดไม้ที่จะปลูก การจัดหาเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า การเตรียมพื้นที่ การปลูกการบำรุงรักษา ฯลฯ นับตั้งแต่เริ่มงานจนถึงการตัดไม้เอามาใช้ประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่ยุ่งยากสำหรับผู้ที่ไม่ประสบการณ์หรือขาดความชำนาญ เนื่องจากมีขั้นตอนต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติอย่างมาก เพราะต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิตต้องการปรนนิบัติดูแลรักษาให้ชีวิตรอด และมีการพัฒนาไปตามระยะเวลา เพื่อให้ทันต่อความต้องการของผู้ปลูกหรือเจ้าของในเวลาที่กำหนด ดังนั้นผู้ปลูกจึงต้องทำความเข้าใจขั้นตอนต่างๆ ถ่องแท้ก่อนนำมาปฏิบัติ รวมทั้งกฎหมายพระราชบัญญัติสวนป่า

ในการบริหารงานปลูกสวนป่าไม้นั้น มีปัจจัยที่มากเกี่ยวข้องมากและผันแปรไปตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องที่ ฉะนั้นจึงเป็นศิลปะของผู้บริหารว่าจะดำเนินการอย่างไรแต่ก็ควรจะยึดหลักเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจเป็นแนวทางในการบริหารงานปลูกสวนป่าด้วยเสมอ

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือ **"ไม้ป่าเศรษฐกิจ"** ฉบับนี้จะเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรมือใหม่ที่จะคิดจะปลูกไม้ป่าเศรษฐกิจ ได้เป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่นำไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับไม้ป่า

ในนามของนิยตสาร **"ไม่ลอบ ไม่รู้"** ขอขอบคุณ ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้และ **คุณบุญญเทวี นวลฉวี สวนปาราชดำริ จ. ลพบุรี** เกษตรกรดีเด่นระดับชาติสาขาอาชีพปลูกสวนป่าที่เอื้อเพื่อข้อมูลและภาพ อีกทั้งขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอื้อนามที่มีส่วนร่วมทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

กองพล วรรณโพธิ์

ผู้เรียบเรียง

สารบัญ

Content

ปัจจัยสนับสนุนการปลูกป่าภาคเอกชน	10
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ	11
โครงการส่งเสริม	13
ทิศทางและแนวโน้ม	14
การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์	15
การปลูกด้วยระบบน้ำหยด	16

ไม้ป่าเศรษฐกิจ

กระถินณรงค์	19
กระถินเทพา	29
กฤษณา	38
ต้นปัด	48
ตะเคียน	57
ประดู่	64
ยมหอม	74
ยูคาลิปตัส	80
สัก	92
สะเดา	103
พระราชบัญญัติ	112
เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ	118
เกษตรกรดีเด่นภาคเหนือ	120
เกษตรกรดีเด่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	122
เกษตรกรดีเด่นภาค กลาง	124
เกษตรกรดีเด่นภาค ออก, ใต้	125

គណបក្សសមរង្ស៊ី

សមាជិកគណបក្សសមរង្ស៊ីដែលបានបោះឆ្នោត

ក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្រោយពីការបោះឆ្នោតក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ ក្រោយពីការបោះឆ្នោតក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្រោយពីការបោះឆ្នោតក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ ក្រោយពីការបោះឆ្នោតក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្រោយពីការបោះឆ្នោតក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ ក្រោយពីការបោះឆ្នោតក្នុងស្រុកស្រីសោភ័ណ

សមាជិកគណបក្សសមរង្ស៊ីដែលបានបោះឆ្នោត

ក្រុមប្រឹក្សា

ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ

ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ ក្រុមប្រឹក្សាស្រុកស្រីសោភ័ណ

គណបក្សសមរង្ស៊ី

គណបក្សសមរង្ស៊ី គណបក្សសមរង្ស៊ី

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 8

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในด้านป่าไม้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชนดังนี้

ด้านการฟื้นฟูสภาพป่าและส่งเสริมการปลูกป่า

- ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจและไม้โตเร็วในพื้นที่กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครองและพื้นที่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์
- ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรและให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเกื้อกูลสิ่งแวดล้อม
- จัดทำและจัดทำแหล่งผลิตเมล็ดไม้ และกล้าไม้ที่มีคุณภาพเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูสภาพป่า และส่งเสริมการปลูกป่า

การสนับสนุนจากต่างประเทศ

การบุกรุกทำลายป่าก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศน์ทำให้มีปัญหาล้างแวดล้อมเกิดขึ้นมากมายประเทศมหาอำนาจและประเทศที่เจริญแล้วต่างก็เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว พยายามผลักดันให้มีการรักษาป่าโดยเฉพาะในเขตร้อนด้วยการมีให้มีการนำไม้ออกจากป่าธรรมชาติ และได้รับความช่วยเหลือแก่ประเทศในเขตร้อนทั้งด้านเงินทุนวิชาการและการส่งเสริมอาชีพ เพื่อลดปัญหาการบุกรุกทำลายป่าประเทศผู้นำทางเศรษฐกิจเหล่านั้นได้สนับสนุนปัจจัยบางอย่างและเข้ามาดำเนินการในประเทศไทยในรูปแบบของโครงการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เช่น

- โครงการ JICA เป็นโครงการช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่น โดยเน้นการส่งเสริมกิจกรรมเพาะ

ชำกล้าไม้และปลูกป่าในพื้นที่ภาคอีสาน ดำเนินการเผยแพร่การปลูกป่าแก่เกษตรกรที่จะปลูกป่าแก่ประชาชนในท้องถิ่น

- โครงการเงินกู้จากกองทุน OECF เพื่อการปลูกป่าเป็นกองทุนเงินกู้ โดยให้ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้จัดสรรเงินให้แก่เกษตรกรที่จะปลูกไม้ป่าเศรษฐกิจ (ยกเว้นยูคาลิปตัส) ในพื้นที่กรรมสิทธิ์

- โครงการความร่วมมือระหว่างไทย-จีน ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการคือ ร่วมมือด้านป่าไม้ในเชิงเศรษฐกิจ เน้นการปลูกสร้างสวนป่า

โครงการปรับโครงสร้าง และระบบการผลิต

- กิจกรรมส่งเสริมปลูกไม้โตเร็ว ถูกกำหนดเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ซึ่งการดำเนินการระยะที่ 1 ตั้งแต่ปี 2537 ได้สิ้นสุดการดำเนินงานในปี 2539 แต่เป็นนโยบายสำคัญที่สนับสนุนเกษตรกรที่มีปัญหาในอาชีพเดิมได้มีโอกาสไปทำอาชีพใหม่ที่ให้ผลตอบแทนหรือรายได้ที่ดีและมั่นคง ดังนั้นคณะกรรมการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร จึงได้มีมติเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2539 เห็นชอบในหลักการที่จะมีการดำเนินงานโครงการในระยะที่ 2 ต่อไป และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการเกษตรในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544)

- วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการปรับระบบการผลิตในระดับไร่นาของเกษตรกรด้วยการปลูกไม้โตเร็วทดแทนให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และตลาด

- เป้าหมายปรับเปลี่ยนพื้นที่การปลูกพืชที่มีปัญหาด้านการผลิตและการตลาด เช่น ข้าว มันสำปะหลัง สับปะรด อ้อย และอื่นๆ โดยส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วทดแทน

- ปี 2537 - 2540 สนับสนุนปัจจัยการผลิตแบบให้เปล่า (กล้าไม้และปุ๋ย) พร้อมทั้งคำแนะนำด้านวิชาการ

- ปี 2541 เป็นต้นไปจะสนับสนุนด้านวิชาการ และดูแลเกษตรกรรายเดิมไม่มีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกไม้โตเร็วกับบริษัทต่างๆ

ในการแปรรูปไม้ ผลิตรักษาและเยื่อกระดาษ ต้องใช้เงินในการลงทุนในการจัดตั้งโรงงานสูงผู้ประกอบการต้องสำรวจความพร้อมของปัจจัยต่างๆ ด้าน เพื่อลดปัญหาความเสี่ยงของการลงทุนโดยเฉพาะวัตถุดิบนั้นผู้ประกอบการไม่สามารถที่จะปลูกต้นไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตได้ทั้งหมดแต่เพื่อเป็นการรับประกันว่าจะมีวัตถุดิบป้อนโรงงานสม่ำเสมอ จึงต้องหาเกษตรกรที่สนใจปลูกไม้โตเร็วในที่ดินของตนเอง เป็นผู้ผลิตวัตถุดิบป้อนโรงงาน โดยโรงงานและเกษตรกรมีเงื่อนไข และข้อตกลงร่วมกันทางโรงงานจะเข้าไปดูแลขั้นตอนการปลูก ดูแลรักษาในบางส่วนเช่น ขยายกล้าในราคาที่กำหนด ขยายปุ๋ยเงินเชื่อรับซื้อไม้ในราคาประกัน ข้อตกลงระหว่างโรงงานกับเกษตรกรย่อมอยู่ที่ความพอใจของทั้งสองฝ่าย เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการก็พอใจเพราะมีหลักประกันว่าจะขายไม้ได้ในราคาที่โรงงานกำหนด ทางโรงงานก็ไม่ต้องกังวลเรื่องวัตถุดิบที่จะป้อนโรงงาน การดำเนินงานของทางบริษัทเหล่านี้ ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกสวนป่ามากขึ้น เช่น บริษัทสยามฟอเรสทรี ได้กำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็วในพื้นที่ภาคตะวันตกประมาณ 10 จังหวัด ในปี 2540 - 2545 เนื้อที่ 1,000,000 ไร่ โดยถ้าสามารถส่งเสริมเกษตรกรให้ครบตามเป้าหมาย บริษัทก็จะมีไม้ป้อนโรงงานสม่ำเสมอตลอดไป